

George Enescu

(1881-1955)

III Vioară și orchestră

ARIA și SCHERZINO

pentru vioară și orchestră / *pour violon et orchestre* / for violin and orchestra

PASTORALĂ, MENUET TRIST și NOCTURNĂ *PASTORALE, MENUET TRISTE & NOCTURNE*

pentru vioară și orchestră / *pour violon et orchestre*
for violin and orchestra (orchestrație/*orchestration* Sherban Lupu)

Colecție editată de / *Collection éditée par* / Collection edited by
Sherban Lupu și dr. Ilinca Dumitrescu

GRAFART

Prefață

Au fost multe cazuri, în istoria muzicii universale, când partituri ale unor admirabili compozitori au așteptat vreme îndelungată în arhive, până când un editor le-a readus la viață. În colecții particulare, în instituții muzicale sau culturale, în fondurile neprețuite ale unor muzee din toată lumea și-au așteptat rândul la renaștere, la o nouă luminare a sensurilor, pentru alte generații de muzicieni. Întotdeauna, actul a fost înfăptuit de un „romantic entuziast“, de un cercetător, compozitor sau interpret, plin de un nobil avânt.

Cazul lui George Enescu este special. Ne-a lăsat 33 de lucrări cu număr de opus, șlefuite cu o migală a detaliilor neegalată decât de puțini. A gândit asupra lor ani mulți, a creat versiuni, a ajuns până la urmă la concluzii definitive.

Dar de la Enescu au rămas, în același timp, și atât de multe pagini neterminate, pe care el ar fi dorit să le cizeleze îndelung. S-au păstrat și încercări de tinerețe, în care „își făcea mâna“, studia stiluri diferite, aprofundând lucrările marilor predecesori sau contemporani. Acestor piese de tinerețe – dar nu numai – nu le-a dat număr de opus. Le-a păstrat în mape, le-a dus cu el pretutindeni. Le-a iubit. A ținut petecele de hârtie cu gânduri pe care poate noi nu o să le știm niciodată. Ar fi vrut să le finiseze vreodată? Sau să dea ideilor muzicale altă formă? Îi aduceau poate aminte de anii tinereții, le păstra ca pe un suvenir nostalgic? Sau oare n-a mai avut timp să le arunce, făcând ordine în arhivă, așa cum au reușit un Domenico Scarlatti sau un Chopin, de exemplu? Cine știe. Există niște mărturii, dar adevărul este probabil mai ambiguu, mai complex. Ca însăși personalitatea lui Enescu.

Cert este că aceste lucrări finite (fără opus) sau fragmente de piese există în număr mare. Muzeul Național „George Enescu“ din București, care posedă cvasitotalitatea manuscriselor muzicale ale compozitorului, are un fond important. De la deschidere (1958) și până acum, muzeul a pus la dispoziția cercetătorilor tezaurul său. Compozitori români de marcă, precum Wilhelm Georg Berger, Pascal Bentoiu, Theodor Grigoriu, Adrian Rațiu, Cornel Țăranu, s-au aplecat cu acribie asupra paginilor îngălbenite. Zeci de muzicologi români și străini le-au cercetat, extrăgând seva unor foarte serioase lucrări științifice. Și mai mult: Pascal Bentoiu și Cornel Țăranu au desăvârșit câteva lucrări de anvergură (*Simfoniile nr. 4 și nr. 5*, *Capriciul român pentru vioară și orchestră*, poemul simfonic *Isis*), orchestrând sau pur și simplu „terminând“ gândul enescian, ramificând și involburând, cu știință și talent, esența existentă, de multe ori atât de criptică.

Și iată că, de curând, un alt împătimit al moștenirii enesciene, violonistul și profesorul Sherban Lupu, s-a dedicat cercetării manuscriselor.

Sherban Lupu [1952-2023], român stabilit în S.U.A., profesor al Universității Urbana-Champaign, Illinois (unde compozitorul însuși, la sfârșitul anilor 1940, a predat cursuri de măiestrie), este un strălucit interpret al creației lui Enescu. Specializat în tălmăcirea opusurilor compozitorilor din Estul european, cu precădere Enescu și Bartók, Sherban Lupu a reputat succese cu interpretările sale interiorizate, transfigurate, dar în același timp pline de fantezie timbrală, de culoare. Am cântat împreună pe marile scene ale lumii. Întotdeauna, suita „*Impresii din copilărie*“ pentru vioară și pian op. 28 sau *Sonata nr. 3 pentru pian și vioară op. 25 „în caracter popular românesc“* au tulburat asistența și s-au bucurat de apreciere. Sherban Lupu a interpretat și multe alte lucrări camerale, având parteneri diferiți muzicieni din toată lumea, dar în același timp a dat viață și *Capriciului român pentru vioară și orchestră* – lucrare inedită, finisată de Cornel Țăranu –, imortalizat într-o înregistrare pe CD, cu Filarmonica „George Enescu“ din București și dirijorul Cristian Mandeal.

Având această privire atotcuprinzătoare asupra creației violonistice și camerale în general a lui Enescu, bineînțeles că Sherban Lupu este un avizat editor al paginilor de față. Conștient că în tezaurul muzeului nostru există încă multe file nepublicate, pline de interes, a cercetat timp de câteva luni arhiva și a extras lucrările existente în această ediție. Unele sunt cunoscute și au fost interpretate, altele sunt inedite și reprezintă surprize muzicale.

ILINCA DUMITRESCU

Director al Muzeului Național „George Enescu“

București, iunie 2005

Foreword

There have been cases, in the history of classical music, when scores written by some admirable composers waited for years on end in the archives before some editor brought them to life. In private collections, in musical or cultural institutions, in the invaluable catalogues of museums around the world, they waited their turn to be brought to life again, to be given a new illumination of meaning for new generations of musicians. Each time the deed was achieved by some “enthusiastic romantic”, by some researcher, composer or interpreter animated by a noble passion.

George Enescu is a special case. He left us 33 works with an opus number, polished with a meticulousness of detail matched but by few others. He weighed them in his head for years, created versions and in the end reached definitive conclusions.

Alas, Enescu also left behind so many unfinished pages, which he would have liked to chisel further. Attempts from his young years have also been kept, in which he was just “practicing”, studying different styles, researching the works of his great predecessors or contemporaries. To these early works - and not only - he gave no opus numbers. He kept them in folders and carried them with him everywhere he went. He loved them. What he was thinking of doing with them we may never know. Was he contemplating the possibility of giving them a final touch some time? Or maybe of giving a new, different form to the musical ideas? Did they remind him of his youthful years, did he keep them as a nostalgic souvenir? Or perhaps he never got around to throwing them away, while tidying up his archive, the way Domenico Scarlatti or Chopin did? Who knows? There are some testimonies, but the truth is probably more ambiguous, more complex. Just like Enescu himself.

It is a fact that these (opusless) finite works or fragments of works without opus do exist, and in large numbers. The “George Enescu” National Museum in Bucharest, which hosts almost all of the composer’s manuscripts, possesses an important number of these works. Since its opening in 1958 the museum has made its treasure available to researchers. Prominent Romanian composers, such as Wilhelm Georg Berger, Pascal Bentoiu, Theodor Grigoriu, Adrian Rațiu, Cornel Țăranu, bent with scholarly thoroughness over the pages turned yellow by the passing of time. Dozens of Romanian and foreign musicologists turned them into the subject matter of some creditable scientific papers. And more than that: Pascal Bentoiu and Cornel Țăranu completed several ample works (*Symphonies No. 4 and No. 5*, the *Caprice roumain for violin and orchestra*, the symphonic poem *Isis*), by orchestrating or simply “finishing” Enescu’s thought, ramifying and fermenting, with knowledge and talent, the existing essence, often so cryptic.

And now another passionate researcher of Enescu’s legacy, the violinist and professor Sherban Lupu has devoted himself to studying the manuscripts.

Sherban Lupu [1952-2023], Romanian-born American, professor at the University Urbana-Champaign, Illinois (the same university where the composer himself taught master classes in the late 40s) is a brilliant interpreter of Enescu’s works. Specialized in decoding opuses written by East-European composers, above all Enescu and Bartók, Sherban Lupu has scored great successes with his highly personal, transfigured interpretation, at the same time full of colorful fantasy. We have played together on the great stages of the world. The suite “*Impressions d’enfance*” for violin and piano op. 28 or the *Sonata No. 3 for piano and violin op. 25 “in Romanian folk style”* never failed to impress the audience and elicit laudatory appreciation. Sherban Lupu has interpreted numerous other chamber works, together with various musicians from all over the world, and at the same time brought to life the *Caprice roumain for violin and orchestra* - original work that was given its final shape by Cornel Țăranu - recorded on CD together with the “George Enescu” Philharmonic Orchestra conducted by Cristian Mandeal.

Sherban Lupu’s all-embracing familiarity with Enescu’s violin and chamber works makes him a knowledgeable editor of these pages. Aware of the existence in the museum’s treasury of numerous yet unpublished manuscripts of great interest, he spent months researching the archive, whence he extracted the works that form the subject of the present edition. Some are known to the musical world and were deciphered using facsimiles; others are now presented for the first time and are real musical surprises.

ILINCA DUMITRESCU

Director of the “George Enescu” National Museum

Bucharest, June 2005

Aria și Scherzino pentru vioară și orchestră

În anul 1909, Enescu a primit o comandă pentru o scurtă piesă de vioară și orchestră destinată unui concurs de luterie (*Concours de violons anciens et modernes*). Lucrarea a apărut în același an în două numere diferite ale suplimentului muzical al revistei *Le Monde Musical*.

Pentru a pune în valoare calitățile sonore ale fiecărui instrument, Enescu începe *Aria* pe coarda sol și apoi, cu multă iscusință, continuă melodia pe fiecare dintre celelalte corzi. Același rol îl au pasajele cu corzi duble, ca și cele de viteză din *Scherzino*.

Scrisă într-o manieră barocă, amintind de *Suita în stil vechi pentru pian*, piesa demonstrează strălucirea violii soliste, care este acompaniată discret de corzi. Ca întotdeauna în lucrările pentru vioară de Enescu, se impune respectarea digitațiilor și arcușelor indicate de compozitor, datorită rolului lor în a obține cele mai bune culori sonore ale instrumentului.

Aria

George Enescu

The musical score is for the 'Aria' by George Enescu. It is written for a chamber ensemble consisting of Violin solo, Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, Contrabasso, and Piano. The score is in 3/4 time and begins with a tempo marking of 'Lent'. The key signature has one sharp (F#).

The first system (measures 1-5) features a Violin solo part starting with a forte (*f*) dynamic and a 'largement' marking. The strings play a sustained harmonic accompaniment. The Piano part provides a rhythmic and harmonic foundation with chords and arpeggios.

The second system (measures 6-10) continues the Violin solo with various ornaments and dynamics, including *pp* and *dim.* The strings and Piano continue their accompaniment. The score includes performance instructions such as *Unis.* and *a l'oise*.

Scherzino

George Enescu

The musical score for "Scherzino" by George Enescu is presented in a standard orchestral layout. The score begins with the tempo marking "Assez vif" and a dynamic of "mp". The Violin Solo part features a complex rhythmic pattern with sixteenth notes and slurs. The Violin I and II parts are marked "sourdines" and "pizz", with dynamics of "pp". The Viola part is also marked "sourdines" and "pizz", with dynamics of "pp". The Violoncel and Contrabas parts are marked "sourdines". The Piano part features a simple harmonic accompaniment with dynamics of "pp". The score is divided into two systems, with the second system starting at measure 5. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The score includes various performance instructions such as "arco" and "tr" (trills) for the string parts.

Pastorală, Menuet trist și Nocturnă pentru vioară și orchestră

(Orchestrație Sherban Lupu)

Scrisă în 1900, pentru o mai puțin obișnuită combinație, vioară și pian la patru mâini, lucrarea dedicată surorilor Veniel este o piesă gen *morceau de salon*, compusă pentru atmosfera întrunirilor sociale pariziene la care Enescu era invitat în mod frecvent. În timp ce primele două părți sunt compuse în stilul lui Fauré, cu care Enescu studia în acea perioadă, *Nocturna*, o piesă de mare inspirație, amintește de impresionismul lui Debussy. Liniile melodice ale vioarei sunt de o mare simplitate, într-o manieră plină de grație și eleganță. Partitura, redată într-o caligrafie îngrijită și cu mare atenție la detaliu, reprezintă forma sa finală, în care Enescu notează cu claritate indicații referitoare la frazare și interpretare, indicații pe care le-am menținut în ediția de față.

Pentru a facilita accesul publicului din sălile de concert la aceste piese fermecătoare, le-am orchestrat pentru vioară solo, vioari prime și secunde (care înlocuiesc cele două mâini ale registrului superior al părții de pian), harpă și pian. Consider că acest aranjament este mai practic decât versiunea originală, care în mod evident a fost adaptată nivelului tehnic și muzical al familiei Veniel. Pentru a mări efectul general al versiunii orchestrale, am transpus pentru vioară solo câteva pasaje rapide și dramatice, care au fost scrise de Enescu în partitura pianului.

Pastorale, Menuet triste et Nocturne pour violon et orchestre

(Orchestration Sherban Lupu)

Écrite en 1900, pour une combinaison moins habituelle de violon et piano à quatre mains, l'oeuvre dédiée aux sœurs Veniel est une pièce genre *morceau de salon*, composée pour les soirées parisiennes où Enescu était souvent invité. Si les deux premières pièces sont composées à la manière de Fauré, avec qui Enescu étudiait à l'époque, la *Nocturne* est une pièce de grande inspiration, qui rappelle l'impressionnisme de Debussy. Les lignes mélodiques du violon sont d'une grande simplicité, d'une manière pleine de grâce et d'élégance. La partition, rédigée d'une calligraphie soignée et avec beaucoup d'attention pour les détails, représente sa forme finale, dans laquelle Enescu note clairement les indications concernant la manière de phraser et d'interpréter, des indications que j'ai gardées dans la présente édition.

Afin de faciliter l'accès du public des salles de concert à ces charmantes pièces, nous je les ai orchestrées pour violon solo, violons premiers et secondes (qui remplacent les deux mains du registre supérieur du piano), harpe et piano. Je considère que cet arrangement est plus pratique que la version originale, qui, certes, a été adaptée au niveau technique et musical des Veniel. Afin d'augmenter l'effet général de la version orchestrale, j'ai transposé pour violon solo quelques passages rapides et dramatiques, qui ont été écrits par Enescu dans la partition du piano.

Pastorale, Menuet triste and Nocturne for violin and orchestra

(Orchestration Sherban Lupu)

Written in 1900 for the unusual combination of violin and piano four hands, the work dedicated to the three Veniel sisters is a typical *morceau de salon*, created for the Parisian atmosphere of the social gatherings at which young Enescu was a frequent guest. While the first two movements are written in the style of Fauré, with whom Enescu was studying at the time, the *Nocturne*, work of great inspiration, reminds of Debussy's impressionistic idiom. The melodic lines of the solo violin are remarkably simple, in a style full of grace and elegance. The score, carefully handwritten to the smallest detail, represents the final form, on which Enescu gives clear indications as to fingerings and bowings which I kept in the present edition.

In order to facilitate the public performance of these charming pieces, I have made an arrangement for solo violin, violins 1 and 2 (replacing the upper two hands of the piano part), piano and harp. I believe this arrangement to be more effective and accessible for public performance than the original version which obviously was written to suit the musical needs of the Veniel family. In order to enhance the overall effect, in the orchestral version I have also transcribed fast and dramatic sections from the piano to the solo violin part.

SHERBAN LUPU
Champaign, Illinois, June 2005

I. Pastorale

Ad libitum *Andante*

Violon

Piano à 4 mains

Première

Seconde

p à mi-voix, très doux

p *très doux*

p *très doux*

II. Menuet triste

Mouvement de menuet modéré

Vioară solo
porté
p à mi-voix

Vioara I
avec sourdine
porté
p à mi-voix

Vioara II
avec sourdine
porté
p à mi-voix

Pian
porté
p à mi-voix

6

V.S.
pp

V.I.
pp

V.II
pp

Pn
pp

61

V.S. *jusqu'à* *la fin*

V.I *jusqu'à* *la fin*

V.II *jusqu'à* *la fin*

P/H *jusqu'à* *la fin*

64

V.S. *très long* *ppp* *pppp*

V.I *pppp*

V.II *ppp* *pppp*

P/H *mf* *ppp*

⊛ *led.* ⊛
 Georges Enesco
 Paramé, le 6 septembre 1900